

Az uniós jogi regionalizmus eszközei a gyakorlatban

▶ EUSZ 3. cikk (5) bek.

- Az Unió célja:

„a világ többi részéhez fűződő kapcsolataiban az Unió **védelmezi és érvényre juttatja (...) érdekeit**”, illetve

„**hozzájárul (...) a nemzetközi jog szigorú betartásához és fejlesztéséhez**”.

▶ Jogi regionalizmus (ILC)

- a nemzetközi jog történelmi, kulturális vagy meghatározott jogi tradíciók által fémjelzett megközelítése;
- a nemzetközi jog regionális szabályok hatályának fokozatos kiterjesztése útján történő fejlődése;
- **az a törekvés, hogy földrajzi kivételeket állapítsanak meg a nemzetközi jog univerzális szabályainak alkalmazása alól.**
 - kizárólag az adott régió államaiban érvényesül valamely nemzetközi szabály, vagy
 - **a régió államaiban az egyébként univerzális hatályú szabály nem érvényesül**

Uniós jogi regionalizmus

- szerződések urai, EUB, Bizottság törekvése, hogy a TÁ-okban és között érvényesülő szabályokat elszigeteljék egyes nemzetközi jogi normák érvényesülésével szemben (Dawar)
 - cél: uniós jog autonómiájának, elsőbbségének védelme
- kategóriák: csatlakozás előtt és után alkalmazott eszközök

Csatlakozás előtt: EUMSZ 351. cikk

- Az egyrésztől egy vagy több tagállam, másrésztől egy vagy több harmadik állam által egymás között 1958. január 1-je előtt, illetve a csatlakozó államok esetében a **csatlakozásukat megelőzően kötött megállapodásokból eredő jogokat és kötelezettségeket a Szerződések rendelkezései nem érintik.**
- Annyiban, amennyiben ezek a megállapodások **nem egyeztethetők össze a Szerződésekkel, az érintett tagállam vagy tagállamok megteszik a megfelelő lépéseket a megállapított összeegyeztethetlenség kiküszöbölésére.** A tagállamok e cél érdekében szükség esetén segítséget nyújtanak egymásnak, és amennyiben indokolt, egységes magatartást tanúsítanak.

„Megfelelő lépés”

- Harmadik államokkal
 - Nemzetközi szerződés felmondása: *C-62/98 Bizottság kontra Portugália* és *C-84/98 Bizottság kontra Portugália*
- TÁ-ok egymás között?
 - felülírja az uniós jog, ha nincs harmadik állam: *C-478/07. Budějovický Budvar*
 - fel kell mondani: *C-284/16 Achmea*

Csatlakozás után: elválasztó klauzulák

ILC:

- nem Unió-specifikus jelenség
- fajtái: teljes, részleges, opcionális

Unió: 80-as évektől

- *„Az Európai Gazdasági Közösség tagjai kölcsönös kapcsolataikban közösségi szabályokat alkalmaznak, így nem alkalmazzák az ezen egyezményből eredő szabályokat, azzal a kivétellel, ha az adott tárgykörre nézve nincs közösségi szabály.”*
- Funkció:
 - *Kifelé:* tájékoztatja harmadik feleket
 - *Befelé:* kizárja TÁ-közi alkalmazást, uniós jog érvényesül

▶ „Lázadás” az elválasztó klauzulákkal szemben

- WTO uruguay-i fordulója, UNESCO kulturális kifejezésmódok egyezmény: vegyes szerződés, TÁ-ok vetik el
 - Uniós hatáskörök kiterjesztése ellen
 - Kulturális javak belső piac alá rendelése ellen
- ECT: harmadik felek ellenállása nyomán vetik el
 - Bizottság: „beleértett elválasztó klauzula” a *travaux préparatoires* alapján
- Veszély:
 - TÁ-ok tartós, egybevágó gyakorlattal szokásjogként nem alkalmazzák az egyezményt
 - DE: harmadik felek hivatkozhatnak a tagállamok szerződésszegésére (nem kell, hogy kihasson rájuk), represszáliát fogadhatnak el

Elválasztó klauzulák kritikája

- Veszély: harmadik felek egy, a jövőben változó tartalmú jogrend alkalmazására bólintanak rá.
 - Megoldás: TÁ-ok sem alkalmazhatnak maguk között a szerződés tárgyával és céljával összeegyeztethetlen jogot – harmadik felek csak közösségi jog adott állapotához járultak hozzá (ILC Study Group)
- *TÁ-ok között alkalmazott uniós jog kihathat harmadik felekre!*
 - *C-222/94 Bizottság kontra Egyesült Királyság-ügy*: AVMS irányelv másként határozta meg a műsorszolgáltatót, mint 1989-es határok nélküli televíziózásról szóló ET egyezmény
 - UK: AVMS „abba a lehetetlen helyzetbe hozná a tagállamokat, hogy vagy a nemzetközi jogból, vagy a közösségi jogból eredő kötelezettségeiket kell megszegniük”.
 - Végül ET egyezményt módosították a fragmentáció elkerülésére
- Elválasztó klauzulák megváltoztatják nemzetközi szerződések uniós normahierarchiában elfoglalt pozícióját: TÁ-ok között alkalmazott másodlagos jog lehet ellentétes nemzetközi szerződéssel (Smrkolj 2008)

Konklúzió

- EUMSZ 351. cikk és elválasztó klauzulák uniós jog autonómiáját és elsőbbségét védik
- TÁ-ok és harmadik felek nem maradéktalanul elégedettek:
 - Beleértett elválasztó klauzula
 - Közösségi jog kihathat harmadik felekre
 - Uniós jogforrási hierarchia sérülhet

Források

- **O.A. Rognstad.** 2021. Performing artists' right to remuneration – on the junction of external treaty competence, national treatment, material reciprocity and fundamental rights: RAAP Case C-265/19, Recorded Artists Actors Performers Ltd v. Phonographic Performance (Ireland) Ltd and others, Judgment of the Court of Justice (Grand Chamber) of 8 September 2020, EU:C:2020:677. Common Market Law Review 58: 1523.
- **K. Dawar.** 2010. Disconnection Clauses: An Inevitable Symptom of Regionalism? Society of International Economic Law. Online Proceedings Working Paper No. 2010/11, 5. <http://www.ssrn.com/link/SIEL-2010-Barcelona-Conference.html>.
- **Láncos P.L.** 2015. Az Európai Unió tagállamai között a csatlakozást megelőzően létrejött nemzetközi szerződéseinek helyzete, különös tekintettel a vízpótlásról szóló 1995. április 19-i magyar–szlovák megállapodás időbeli hatályának meghosszabbítására. In: Szabó S. (szerk.) Bonas Iuris Margaritas Quaerens. Emlékkötet a 85 éve született Bánrévy Gábor tiszteletére. Budapest: Pázmány Press. 139-141.
- **M. Smrkolj.** The Use of the „Disconnection Clause” in International Treaties: What does it tell us about the EC/EU as an actor in the Sphere of Public International Law? (May 14, 2008). Available at
- **O. Tell.** 2001. Disconnection clause. UIA Seminar Edinburgh (April 20 - 21, 2001), 6.
- **P. J. Kuijper.** 1995. The Conclusion and Implementation of the Uruguay Round Results by the European Community. European Journal of International Law 6:2, 228-229.
- **Láncos P.L.** 2021. Nyelvpolitika és nyelvi sokszínűség. Budapest: Doktori értekezés. 147-152.
- **J.R. Basedow.** 2020. The *Achmea* Judgment and the applicability of the Energy charter Treaty in Intra-EU Investment Arbitration. Journal of International Economic Law 23:1, 272-273.
- **Azoulai, L.** 2005. The Acquis of the European Union and International Organisations. European Law Journal, 11(2),201.

▶
Köszönöm a figyelmet!

Láncos Petra Lea

PPKE-JÁK; lancos.petra.lea@jak.ppke.hu